

Õiguskantsler

Terje Ojaste
Mittetulundusühing Maarjakodu
info.maarjakodu@gmail.com

Teie nr
Meie 26.01.2026 nr 7-9/252153/2600691

Kontrollkäik Maarjakodusse

Austatud Terje Ojaste

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 15. oktoobril 2025 Mittetulundusühingu Maarjakodu (edaspidi ka hooldekodu) tegevust ja hoolealuste elamistingimusi. Kontrollkäigust ette ei teatud.

Õiguskantsler ei ole Maarjakodu varem kontrollinud. Õiguskantsleri nõunikega oli kontrollkäigul kaasas peremeditiini eriarst (edaspidi: tervishoiuekspert). Tehti ringkäik hooldekodu ruumides ning territooriumil, tutvuti valikuliselt dokumentidega ning vesteldi juhataja, tegevusjuhendaja ja hoolealustega.

Maarjakodus osutatakse erihooldusteenuseid intellektipuudega täiskasvanutele.¹ [Tegevusloa](#) kohaselt võib hooldekodus ööpäevaringset erihooldusteenust saada kuni kaheksa inimest. Hooldekodus osutatakse veel töötamise toetamise ja igapäevaelu toetamise teenuseid, mida võib saada kuni kolm inimest. Kontrollkäigu ajal oli ööpäevaringsel erihooldusel kaheksa inimest: viis naist ja kolm meest. Igapäevaelu toetamise teenust osutati kahele mehele.

Hooldekodu peremajas on kaks korrust. Hoones lifti ei ole. Magamistoad on ühe- ja kahekohalised. Mehed ja naised olid paigutatud eraldi tubadesse. Meeldiv oli näha, et inimestele oli loodud kodune ja puhas elukeskkond. Siiski tuleks rohkem tähelepanu pöörata elukeskkonna ohutusele. Hea on see, et inimestele pakutakse mõtestatud ja huvitavat tegevust ning võimaluste piires käiakse hoolealustega väljasõitudel ja tehakse jalutuskäike ka väljaspool hooldekodu territooriumi.

Rahul ei saa olla sellega, et inimeste liikumisvabadust piiratakse ilma õigusliku aluseta. Selleks et töötajatel oleks aega keerulisema käitumisega hoolealustega individuaalselt tegelda ja seejuures tagada ka teiste hoolealuste piisav järelevalve, peaks töötajaid olema rohkem. Meetmed, mille abil hoolealuseid mõjutatakse kuulekalt käituma, peavad olema sobivad ja õiguspärased.

Pidevalt tuleb hoolitseda hoolealuste isikliku hügieeni eest ning vahetada voodipesu vähemalt üks kord nädalas. Inimestel peab olema võimalik teha hügieenitoiminguid privaatsest.

¹ Sotsiaalkindlustusameti veebileht. Teenuskohad, [Maarjakodu MTÜ](#). Mittetulundusühing Maarjakodu veebileht ei olnud kontrollkäigu toimumise ajal võrgus kättesaadav.

Tervishoiueksperdi hinnangul tuleks koostada tervisliku toitumise soovitustest lähtuv nädalamenüü. Kindlasti tuleks jälgida, et inimesed piisavalt vett jooksid. Eriti vajalik on see eakatele, psüühikahäirega ja ravimeid tarvitavatele hoolealustele.

On kiiduväärt, et iga päev pannakse päevikutesse kirja elanike olulisemad igapäevatoimingud ja vahejuhtumid. Seda tehakse töötajate omavahelise infovahetuse eesmärgil. Infovahetus on väga oluline, et töötajad oskaksid hoolealuste muredega toime tulla ja oleksid kursis nende seisundi muutustega. Hoolealuste päevakava esitatakse tahvilil piktogrammidenä, et teha see neile lihtsamini mõistetavaks.

Õiguskantsler palub hooldekodul leida võimalused toetada iga hoolealuse suhtlemist oma lähedastega. Vajaduse korral võib hooldekodu sõlmida kokkuleppeid, millal ja kuidas saaksid hoolealused oma lähedastega kõige paremini suhelda. Hoolealuste huvides on, et kõik osapooled neid kokkuleppeid ka järgiksid.

Palun hooldekodul paremini korraldada terviseandmeid sisaldavate dokumentide hoidmine. Meditsiiniõde peaks regulaarselt kontrollima ravimite käitlemist ja inimestele antavad ravimid tuleks komplekteerida meditsiiniõde järelevalve all. Õde peaks hoolitsema ka selle eest, et kõigi hooldekodu elanike raviskeemid esitataks regulaarselt arstile ülevaatamiseks.

Liikumisvabaduse piiramine

Hooldekodu elanikud saavad peremajas iseseisvalt liikuda. Magamistubade ja eluruumide uksi on võimalik lukustada, kuid kontrollkäigu ajal olid need avatud asendis. Kontrollkäigu ajal käisid hoolealused hooldekodu aias jalutamas koos tegevusjuhendajaga. Väljaspool hooldekodu territooriumi liiguvad hoolealused samuti tegevusjuhendaja või lähedaste saatel, sest nad vajavad oma tervisliku seisundi tõttu pidevat järelevalvet.

Hooldekodu on ümbritsetud piirdeaiaga, kontrollkäigu ajal oli selle värav lukus. Vestlustest selgus, et väravat hoitakse lukus pidevalt. Kogutud andmetest võis järeldada, et mõnd hoolealust on ajuti lukustatud tema tuppa. Ka teise hoolealusega vesteldes väitis see inimene, et mõnikord ei luba töötajad tal toast väljuda. Selliseid meetmeid seadus hooldekodus rakendada ei luba.

Sotsiaalteenuse osutamisel lähtutakse vabatahtlikkuse põhimõttest.² [Eesti Vabariigi põhiseaduse § 20 lõike 2 punkt 5](#) lubab psüühikahäirega inimese liikumisvabadust piirata ainult seaduses ettenähtud juhtudel ja korra kohaselt. Seaduse järgi võib ööpäevaringset erihooldusteenust saava inimese liikumisvabadust piirata ainult tema eraldamisega teistest hoolealustest.

Eraldamise all mõeldakse täisealise inimese paigutamist kindlatele [nõuetele](#) vastavasse eraldusruumi. Inimese võib eraldada kuni kiirabi või politsei saabumiseni, kuid kõige kauem kolmeks tunniks järjest ([sotsiaalhoolekande seaduse \(SHS\) § 107 lõiked 1, 2 ja 6](#)). Lisaks tuleb arvestada, et hoolealuse tohib eraldusruumi viia vaid siis, kui ta ohustab otseselt enda või kellegi teise elu, kehalist puutumatust või füüsilist vabadust, kui muude abinõudega ei õnnestu inimest rahustada (nt suusõnaliselt) ning kui arst ei ole konkreetse inimese eraldamist välistanud ([SHS § 107 lg 4](#)).

² T. Kolk. [Põhiseaduse § 20 kommentaarid, p 51](#). – Ü. Madise jt (toim). Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. SA Iuridicum 2020.

On mõistetav, et ööpäevaringset erihooldust osutatakse keerulise käitumisega inimestele. Hooldekodus elamise ajal võib inimese vaimse tervise seisund halveneda ja tekkida vajadus teda valvata, et tagada inimese enda või teiste ohutus.

Hooldekodul tuleb korraldada kõigile hoolealustele turvaline elukeskkond õiguspärasel ja sobival viisil. Psüühilise erivajadusega inimesele tuleb pöörata vajalikku tähelepanu ja pakkuda talle tegevust, mis aitab tema seisundist tulenevat käitumist muuta.

Seadus nõuab, et ööpäevaringse erihooldusteenuse osutajal peab olema pidevalt ülevaade sellest, kus nende hoolealused viibivad. Ühtlasi tuleb hooldekodul tagada kontroll selle üle, kes nende ruumidesse sisenevad ja sealt väljuvad (SHS § 102 lg 1 p-d 1 ja 2). Need ülesanded tuleb täita õiguspärase meetmetega. Seetõttu soovib õiguskantsler hooldekodu töötajatega läbi arutada olukorrad, mis võivad ette tulla keerulise käitumisega inimeste eest hoolitsemisel. Abi võib olla näiteks töötajate koolitamisest, tööülesannete ümberjaotamisest või lisapersonali palkamisest, samuti hoolealustele lisategevuse pakkumisest.

Hoolealuste turvalisus tuleb tagada õiguspärasel viisil. Ööpäevaringse erihooldusteenuse osutaja ei või hoolealuseid hooldekodu ruumides või territooriumil kinni hoida, sest sellega piiratakse seadusevastaselt nende liikumisvabadust.

Töökorraldus

Hooldekodus töötavad juhataja ja viis tegevusjuhendajat. [Tegevusloale](#) kantud andmete kohaselt on tegevusjuhendajad läbinud vajaliku väljaõppe. Hooldekodu kontrollib, ega tööle asuval tegevusjuhendajal ei ole kehtivat [karistust](#) tahtlikult toimepandud kuriteo eest.

Üldjuhul on hooldekodus ööpäev läbi tööl üks tegevusjuhendaja. Päevased vahetused on kaheksatunnised ja kestavad kella 8.30–16.30. Öised vahetused algavad kella 16.30 ja kestavad 16 tundi. Juhataja on hooldekodus kohal päevasel ajal ja vajaduse korral ka muul ajal. Kontrollkäigu ajal oli hooldekodus tööl üks tegevusjuhendaja ja juhataja. Öhtuti ja öösiti on majas tavaliselt samuti üks tegevusjuhendaja ning vajaduse korral ka juhataja.

Riigikohus [on öelnud](#) (p 14), et hooldekodul tuleb oma hoolealuste suhtes täita tavapärasest suuremat hoolsuskohustust. Hooldekodu pidaja peab arvestama, et nende hoolealused on suure tõenäosusega haavatavad inimesed, kes vajavad suuremat kaitset võimalike ohtude eest.

Töötajaid peab olema piisavalt, et ööpäev läbi tagada inimeste turvalisus ja et tegevusjuhendaja saaks pöörata küllalt tähelepanu keerulise käitumisega hoolealustele. Psüühikahäirega hoolealused vajavad tavapärasest enam tähelepanu, individuaalset lähenemist ja võivad ühtlasi olla ettearvamatu käitumisega. See suurendab omakorda töötajate töökoormust.

Hooldekodu praeguse töökorralduse tõttu võib osa hooldekodu elanikke jääda ajuti vahetu järelevalveta. Kontrollkäigul jäi mulje, et seda võib juhtuda öhtuti, kui hoolealustel on pesemisaeg. Mitmed inimesed vajavad pesemisel abi. Kui tööl on vaid üks tegevusjuhendaja, siis ta ei saa ühe hoolealusega tegeldes teiste tegevust jälgida.

Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment – CPT) on seisukohal, et kui töötajaid on vähe, satuvad nad liiga suure

pinge alla. See võib omakorda kaasa tuua hoolealuste heaolu kahjustavat käitumist.³ Seetõttu tuleks hooldekodul oma töökorraldus üle vaadata.

Hea on see, et hooldekodus järgitakse kindlat päevakava. Plaani järgi tegutsedes on inimesel võimalus end aegsasti häälestada eelseisvale tegevusele. Psüühiliste erivajadustega inimestele on eriti oluline rutiinsest tegevusest tulenev turvatunne.⁴ Kontrollkäigu ajal oli aga infotahvil väljas 2024. aasta päevakava, millest tekkis kahtlus, kas info oli ajakohane. See tuleks üle vaadata ja vajadusel ajakohastada.

Õiguskantsler palub hooldekodul üle vaadata töökorraldus, et pidevalt oleks tööl piisavalt tegevusjuhendajaid. Ainult nii on võimalik tagada hoolealustele vajalik tähelepanu ja järelevalve.

Arendavad tegevused ja vaba aeg

Kõik arendavad tegevused on planeeritud ennelõunasele ajale. Hommikuringi ajal toimuvad igapäevaelu toetavad tegevused: hoolealused osalevad majapidamistöodes, korraldatakse õpitubasid ja huvitegevust.

Kaks korda kuus toimub keraamikatund ning kord nädalas korraldatakse ringe ja muusikatundi. Kontrollkäigu toimumise ajal otsis hooldekodu parajasti sportlike tegevuste juhendajat, mistõttu neid tegevusi ei toimunud. Lõuna- ja õhtusöögi vahelist vaba aega sisustatakse muuhulgas telerivaatamise, muusika kuulamise ja tantsimisega. Hea on see, et võimaluste piires käiakse hoolealustega ka näiteks väljasõitudel ja tehakse jalutuskäike ka väljaspool hooldekodu territooriumi.

Tervishoiueksperti hinnangul on tegevused regulaarsed ja eripalgelised (füüsilised, sotsiaalsed, loomingulised) ning inimesed saavad osaleda nii juhendatud kui ka vaba aja tegevustes. Siiski tuleks tegevuste sobivust hinnata ka igapäevase vajadusest lähtuvalt. Erihoolekandel olevad inimesed võivad vajada tegevuste kohandamist vastavalt nende võimetele, tähelepanuvajadusele ja motivatsioonile. Samuti tuleks tagada, et inimesed saaksid iga päev osaleda tegevustes nii palju, kui nad vajavad – et see toetaks nende psühhosotsiaalset heaolu ning hoiaks neid tegetsemas.

Mõtestatud ja arendav vaba aja sisustamine on väga oluline, sest see aitab hoolekandeesutustes elavatel inimestel säilitada ja arendada enda funktsionaalseid võimeid.⁵ Õiguskantsler on seda ka varem rõhutanud.⁶ Ka CPT on soovitanud hoolealuseid tegutsema julgustada ja pakkuda võimalikult paljudele inimestele võimalust osaleda jõukohases tegevuses vähemalt üks kord päevas.⁷ Päevakava järgi on pärast lõunat ette nähtud peamiselt vaba aeg. Hea oleks, kui hooldekodu leiaks selleks ajaks samuti inimeste vajadustele kohandatud tegevust – see võib aidata leevendada nende keerulist käitumist.

Õiguskantsler palub pakkuda hoolealustele rohkem nende individuaalseid vajadusi arvestavat tegevust.

³ CPT 2023. aasta Bulgaaria [visiit](#), p 28; CPT 2022. aasta Horvaatia [visiit](#), p 162.

⁴ J. Arras, M. Jaanisk, M. Laidvere, A. Lõhmus, S. Läänelaid, J. Pael, P. Simm-Pärle, M. Treial, A. Vahtramäe, M. Varik. „Hoolides ja hoolitsedes“. e-õpik (2023), [4.1. Aktiveerivad tegevused. Eesmärk ja mõju](#).

⁵ Samas.

⁶ Õiguskantsleri 26.10.2022 [kontrollkäik](#) Pariisi Erihoolduskeskusesse, lk 4.

⁷ CPT 2021. a Serbia [visiit](#), p 166; CPT 2021. a Bulgaaria [visiit](#), p 147.

Distsiplineerivad meetmed

Õiguskantsleri nõunikele selgitati, et hooldekodu elanikke eksimuste eest ei karistata. Siiski ilmnes kogutud info põhjal, et hoolealuste suhtes on käitumise mõjutamiseks mõnikord rakendatud seadusevastaseid meetmeid. Näiteks on inimesi mõjutatud kuulekamalt käituma toidust ilmajätmisega ning keelatud inimesel telefonitsi emaga suhelda.

Sellised mõjutusmeetodid ei ole sobivad ega õiguspärased. Sotsiaalhoolekande seadus ei näe ette võimalust hoolealuseid karistada. CPT on rõhutanud, et kui inimese keeruline käitumine on tingitud vaimsest häirest, siis ei tohiks tema suhtes karistuslikke distsiplineerivaid meetmeid rakendada. Sellisel juhul tuleb karistamise asemel rakendada teraapiat.⁸ Samuti on CPT rõhutanud, et hoolealuseid ei tohi söögist ilma jätta, kuna toit on inimese põhivajadus. Toidust ilmajätmine võib kujuneda ebainimlikuks ja alandavaks kohtlemiseks.⁹

Õiguskantsler palub hooldekodul tagada, et mõjutusmeetmed, mida kasutatakse, oleks sobivad ja õiguspärased.

Hügieeni tagamine

Hooldekodu töökorralduse kohaselt vahetatakse hoolealuste voodipesu suvisel ajal kaks korda kuus ja talvel üks kord kuus. See kajastus ka dokumentides.

Hügieeni tagamiseks on vaja vahetada voodipesu tihedamini. Hoolekandeesutustes tuleks voodipesu vahetada vähemalt üks kord nädalas, kui see pole määratud.¹⁰ Määratud voodipesu tuleb vahetada kohe.

Igal hoolealusel olid isiklikud pesemisvahendid, mis olid ka tähistatud. Päevakavas on ette nähtud igaõhtused pesemise ajad. Lisaks üle keha pesemisele pestakse kaks korda nädalas kindlatel päevadel hoolealuste juukseid. Hea on see, et pööratakse tähelepanu sellele, kui mõni hoolealune ei tule pesemisega ise hästi toime ja vajab töötaja abi.

Hooldekodul tuleks pöörata veelgi rohkem tähelepanu inimeste hügieeni eest hoolitsemisele. Hoolealuste voodipesu peaks vahetama tihemini.

Privaatsus

Kontrollkäigul selgus, et pesemisruumide uksi ei olnud võimalik seestpoolt lukustada. Tualett- ja duširuumide ukseid peaksid olema seestpoolt suletavad (näiteks nn libliklukuga), et hügieenitoiminguid oleks võimalik teha privaatsetl. Töötajal peab olema võimalik ust vajaduse korral väljastpoolt kiiresti avada.

Kogutud andmetest oli näha, et hoolealused käivad mõnikord ka üksinda pesemas. Sellisel juhul ei pruugi tegevusjuhendaja valvata selle üle, et mõni teine hoolealune sel ajal pesemisruumi ei siseneks. Inimesed peavad saama hügieenitoiminguid teha privaatsetl. Ka CPT on rõhutanud, et pesemisruumis peab saama pesta privaatsetl, arvestades hoolealuse turvalisust.¹¹

⁸ CPT 2019. aasta Portugali [visiit](#), p 114.

⁹ CPT on toidu piisavuse vajalikkust esile tõstnud erinevate asutuste puhul: CPT Hollandi 2022. aasta [visiit](#), p 113, samuti CPT 2009. aasta Gruusia [visiit](#), p 87,88.

¹⁰ „Hoolides ja hoolitsedes“, e-õpik (2023), [peatükk 5.2.3. Voodipesu vahetamine](#).

¹¹ CPT 2022. aasta Horvaatia [visiit](#), p 144.

Hooldekodul tuleb tagada, et hoolealustel oleks võimalik teha hügieenitoimingud lukustatavas pesemisruumis privaatselt ja soovi korral ka magamistoa ust lukustada.

Olme ja ohutus

Hooldekodu peremaja on jõudumööda remonditud. Enne kontrollkäiku oli välja vahetatud köögimööbel. Meeldiv oli näha, et hooldekodu ruumid olid puhtad ja koduselt sisustatud. Maja koristatakse regulaarselt. Vestlustest selgus, et ka hoolealused osalevad koristustöodes.

Lisatähelepanu vajaks ohutu elukeskkonna kujundamine. [Rahvatervishoiu seaduse § 21 lõige 1](#) kohustab sotsiaalteenuse osutajat tagama, et elukeskkond oleks ruumides viibivate inimeste tervisele ohutu.

Juhataja tões vestluses, et teisele korrusele viival trepil liikudes tuleb olla ettevaatlik, kuna ülevärvitud puidust trepp on libe. Ohutuse tagamiseks olid sellele paigaldatud libisemist takistavad ribad, kuid see ei lahendanud probleemi täielikult. Hooldekodul tuleks leida veel võimalusi, kuidas trepil liikumine ohutumaks muuta.

Teise korruse laes oli näha niiskuskahjustust ja laeplaadil hallitust. Hallitusega kokkupuude võib põhjustada põletikku, allergiat, ärritust ja mürgistusnähtusid. Terviseamet soovitab hallituse kohe kõrvaldada.¹²

Esimesel korrusel asuva majapidamisruumi ja koridori ukсед olid kontrollkäigu ajal avatud. Majapidamisruumis hoiustati muu hulgas puhastusvahendeid. [Kemikaaliseaduse § 8 lõike 1](#) kohaselt tuleb kõiki kemikaale käidelda inimese elule ja tervisele ohutult. Seetõttu on asjakohane hoida puhastusvahendeid lukustatud või turvakinnisega kapis või mõnes muus kohas, kust hoolealused neid kätte ei saa.

Tähelepanu tuleb pöörata ka sellele, et noad ja muud teravad esemed ei oleks hoolealustele hõlpsalt kättesaadavad, neid tohib kasutada ainult tegevusjuhendaja järelevalve all toitu valmistades. Kontrollkäigu ajal oli lukustamata köögisahtlis mitu erinevat nuga.

Esimese korruse duširuumi põrandamatt oli kulunud ja katkine. Põrandamati katkiste servade taha võib jalg kergesti takerduda ja inimene võib kukkuda. Ohutuse tagamiseks tuleks katkine põrandamatt välja vahetada.

Õiguskantsler palub hooldekodul tagada, et elukeskkond oleks hoolealustele ohutu. Ohutuse tagamiseks tuleks hooldekodus nuge ja muid teravaid esemeid hoida nii, et hoolealused ei saaks neid võtta ilma tegevusjuhendaja järelevalveta.

Toit ja jook

Hoolealused söövad kolm korda päevas koos ühel ajal. Toitu valmistab parasjagu tööl olev tegevusjuhendaja hooldekodu köögis. Hea on see, et võimaluste piires kaasatakse söögitegemisse ka hooldekodu elanikke. Kahjuks ei jälgita, kas inimesed piisavalt vett joovad.

Igaks söögikorraks tehtava toidu valib välja toitu valmistav tegevusjuhendaja, lähtudes parasjagu olemasolevatest toiduainetest. See tähendab, et kogu nädala menüüd ei koostata. Toiduained tellib

¹² Vt Terviseameti infoleht [Hallitus](#), lk 2 ja 5.

hooldekodu juhataja. Päevikusse kantud ülestähendustest jäi mulje, et üldiselt on pakutav toit mitmekesine.

Kontrollkäigul osalenud tervishoiuekspert soovib hooldekodul koostada nädalamenüü, mis lähtuks tervisliku toitumise soovitustest. Kindlasti tuleks regulaarselt pakkuda puu- ja köögivilju ning jälgida, et inimesed piisavalt vett jooksid. Eriti vajalik on see eakatele, psüühikahäirega ja ravimeid tarvitavatele hoolealustele. Õiguskantsler palub hooldekodul neid soovitusi järgida.

Suhtlus hoolealuste ja nende lähedastega

Kontrollkäigul kogutud andmetest selgus, et hooldekodu töötajate suhted hoolealuste ja nende lähedastega on kohati keerulised. Ühe hoolealuse emaga on sõlmitud kokkulepe, et ta võib oma lapsega suhelda teispäeviti telefoni teel tund aega ja käia reedeti temaga jalutamas või viibida Maarjakodu aias. Teiste hoolealuste kohta suhtluskokkuleppeid kirjas ei olnud.

On mõistetav, et tegevusjuhendajad ei saa igal ajal hooldekodu telefoni hoolealusele viia. Pealegi on tähtis, et ööpäevaringsel erihoidusel oleks tagatud ühetaoline päevakava, kuna harjumuspärasest erinev elukorraldus võib psüühilise erivajadusega inimest häirida ja ka agressiivseks muuta (vaata lisaks joonealust viidet 4). Seepärast on hea, et hooldekodus on kehtestatud kindel päevakava ja see on väljas ka hooldekodu infotahvlil. Päevakava arvestades on võimalik sobivad helistamise ajad tegevusjuhendajatega kokku leppida, kodukorraga kehtestada ja lähedastele teatavaks teha.

Õiguskantsler on ka varem öelnud, et hooldekodu võib sisekorraeeskirjaga kehtestada külastuste ja helistamise kohta reeglid.¹³ Kui inimene suhtleb jätkuvalt oma lähedastega, siis tuleks hoolekandetasutusel seda suhtlust toetada.¹⁴ Seetõttu tuleb jälgida, et hooldekodu töötajad ei teeks lähedastega suhtlemisele ülemääraseid takistusi ja hoolitseks selle eest, et suhtlemine oleks mõistlikult korraldatud. Õiguskantsler soovib hooldekodul kodukorra selle pilguga üle vaadata ja vajaduse korral sisereegleid ajakohastada.

Kontrollkäigul kogutud infost selgus, et mõne hoolealuse vestluste sisu pakub töötajatele huvi. Õiguskantsler tuletab meelde, et telefonivestluste ja ka kohtumiste ajal peab hoolealusele võimaldama privaatsust. Kui hooldekodu töötaja kuulab hoolealuse ja tema lähedase telefonivestlust pealt, siis rikutakse hoolealuse õigust eraelu puutumatusel ([Eesti Vabariigi põhiseaduse § 26](#)). Sama seisukohta on õiguskantsler väljendanud ka varem.¹⁵

Kogutud andmetest ilmnes samuti, et töötajad on mõnikord hoolealuseid või nende käitumist halvustanud ja muul viisil kohatult käitunud. Näiteks üks töötaja oli üles märkinud, et ta ei andnud hoolealusele soovitud maiustust ega kohvi, kiusates sellega inimest (01.10.2025 tehtud päeviku sissekanne).

Seesugune väljendus- ja teguviis ei vasta sotsiaalvaldkonna kutse-eetikale ega hooldekodu kodukorrale. Hooldekodu elanikega ei tohi suhelda kiuslikus toonis ega muul moel nende olukorda halvendada. Sotsiaalvaldkonna töötaja peab muu hulgas olema professionaalne ja usaldusväärne. Sotsiaaltöötaja eetikakoodeksis on selgitatud, et sotsiaalvaldkonna töötajad austavad iga inimese

¹³ Õiguskantsleri 11.11.2021 [kontrollkäik](#) Hooldekodusse Saaremaa Valss, lk 4; õiguskantsleri 04.11.2021 [järelkontrollkäik](#) OÜ Häcke Kohtla-Järve Hooldekodusse, lk 3.

¹⁴ Õiguskantsleri 30.01.2025 [kontrollkäik](#) AS-i Hoolekandeteenused Tallinna Merimetsa tee 3 üksusesse, lk 6.

¹⁵ Õiguskantsleri 22.–23.10.2020 [kontrollkäik](#) SA Viljandi Haigla psühhiaatriakliiniku sundraviosakonda, lk 8.

loomuomast väärikust ja kohtlevad kõiki inimesi lugupidamisega.¹⁶ Ka hooldekodu kodukorras on sätestatud, et nii töötajad kui ka hoolealuste esindajad on kohustatud üksteisesse suhtuma ja käituma teisi halvustamata ning säilitama au ja väärikuse.¹⁷

Hooldekodul tuleb tagada hoolealuste suhtlemise võimalused oma lähedastega ja sõlmitud suhtluskokkuleppeid järgida.

Hoolealuste terviseseisundi jälgimine ja dokumenteerimine

Meditstiiniõde käib hooldekodus ühel päeval nädalas ja on kohapeal enamasti 4–6 tundi. Muul ajal on võimalik õelt nõu küsida e-kirja teel. Õe ülesanne on jälgida, kas hoolealustel on tervisemuresid, ning vajadusel suunata nad arsti vastuvõtule. Hoolealuste tervisemurede kohta saab õde infot ka tegevusjuhendajatelt ja juhatajalt. Õde peab lisaks kontrollima hoolealuste terviseseisundit kirjeldavaid dokumente ja ravimite säilivusaegu. Kontrollkäigul osalenud tervishoiuekspert märkis, et meditsiiniõde täpsed ülesanded hooldekodus jäävad mõneti ebaselgeks. Õe roll ja konkreetsete tööülesannete loetelu tuleks esitada kirjalikult.

Muret teeb asjaolu, et 15. augustil 2025 läks kaduma kaust, kus olid märkmed kõigi hoolealuste terviseseisundi kohta. Kausta kanti näiteks teave selle kohta, kui hoolealusele oli ravimeid toodud, mõõdetud vererõhu näidud ja muud tervist puudutavad tähelepanekud. Tervishoiueksperti hinnangul näitab see, et hooldekodu dokumentatsiooni tuleks paremini hallata, sest see võib mõjutada ravi järjepidevust ja hoolealuste terviseseisundit puudutavate andmete kättesaadavust. Hooldekodus tuleks kehtestada selged reeglid terviseandmeid sisaldavate dokumentide hoidmise kohta.

Õiguskantsler rõhutab, et inimese terviseandmeid ei tohi näha kõrvalised inimesed. Terviseandmed on eriliigilised isikuandmed, mida tuleb kaitsta väga hoolikalt. Terviseandmete töötleja peab tagama isikuandmete turvalise hoidmise.¹⁸

Õiguskantsler palub hooldekodul kehtestada selged reeglid, kuidas tuleb terviseandmeid sisaldavaid dokumente hoida. Meditsiiniõde ülesanded hooldekodus tuleks täpsemalt kindlaks määrata.

Ravimite käitlemine ja manustamine

Hoolealuste raviskeemid koostab tavaliselt perearst või eriarst ning inimene saabub hooldekodusse koos selle skeemiga. Ravimite kordusretsepte kirjutab välja ja raviskeemi muudatusi korraldab samuti perearst või eriarst. Hooldekodu juhataja kontrollib tavaliselt nädala lõpus, kas igale inimesele on ravimid olemas. Juhataja annab ravimi või retsepti lõppemisest teada hoolealuse lähedasele, kes vajadusel tellib retseptid arstilt, ostab ravimid välja ja toimetab hooldekodusse.

Ravimikarpe hoitakse juhataja kabinetis kapis. Igal hoolealusel on oma hoiukarp markeeritud ravimikarpidega. Need paneb sinna enamasti öises vahetuses töötav tegevusjuhendaja. Raviskeemi hoitakse inimese kaustas, mis asub samuti juhataja kabinetis. Peale selle hoitakse raviskeeme veel

¹⁶ Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsiooni eetikakomitee, 2022. [Sotsiaalvaldkonna töötaja eetikakoodeks](#), sissejuhatav osa ja alajaotis 1. Inimväärikuse austamine ja kaitse.

¹⁷ MTÜ Maarjakodu kodukord, p 10. Kodukord on vastu võetud MTÜ Maarjakodu juhatuse otsusega 07.05.2024.

¹⁸ [Euroopa Liidu isikuandmete kaitse üldmääruse](#) art 5 lg 1 punkt f, art 32 lg 2 ning selle selgituspunkt 83. Vt ka Andmekaitse Inspektsiooni juhiseid inspektsiooni kodulehel: „[Isikuandmete töötleja üldjuhend](#)“.

eraldi kaustas, mida näevad tegevusjuhendajad. Ravimeid jagab inimestele parajasti tööl olev tegevusjuhendaja.

Tervishoiueksperti hinnangul tuleks hooldekodus eraldi dokumenteerida käsimüügiravimite kasutamine, nii saab vähendada ravimite üle- või väärkasutamise ohtu. Arvestades seda, et meditsiiniõde käib regulaarselt hooldekodus kohapeal, oleks otstarbekas, et tema esitaks raviskeemid arstile uuendamiseks ja et ravimid komplekteeritaks tema järelevalve all.

Õiguskantsler palub hooldekodul regulaarselt kontrollida ravimite käitlemise protseduure ja tagada, et kõik töötajad oleks nendega kursis. Käsimüügiravimite kasutamine tuleks eraldi dokumenteerida. Ravimite komplekteerimine peaks toimuma meditsiiniõe järelevalve all. Meditsiiniõde peaks hoolealuste raviskeemid esitama regulaarselt arstile ülevaatamiseks.

Ootan Teilt tagasisidet võimaluse korral hiljemalt 27.02.2026.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Helen Ojamaa-Muru 6938414
Helen.Ojamaa-Muru@oiguskantsler.ee